

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ Партийжи-организаcтыг ажылды күштелдирер

Ажылды чонгарны коммунисттер бута кижилерин бистид партиямдын Тей Комитетинин июль Пленумунга ойнаап чугаалашкан. Тусу партиа организациаларын чон ортузунга боттандырып чорудар политикти кижилерде ажылды ажалга атайын бугу амдырларын планын соругдарын кууседир дээш демисел-биле сыйры холбоалыг.

Чөөн-Хемчик районун көдө ишчилери бо чымын көдө ажал-агай продуктуларын бугурулузун көвүдөп, күрүгөге 12.400 тонна таара, 2430 тонна эт, 2392 тонна сүт, 284 тонна дүк садар, мыйыстыг бола малды 16.900 баш, хой, өшкүтү 133.200 баш, хаанын 3000 баш чедир хуваалаштыр. Райондун комбинаттын коллективин 270 муу рублдин бараанын, тузуг учустугу 95 чуртага бажынарнын чурткачы чога бээрлер. Райондун улустур черлери, фермалар, бригадалар, цехтер, эвенолар тус-бүрүзүнө бугурулузун оонаалаштыр болгаш социалисттик хулаалгелер ажалды турарлар. СЭКП обкомунун V пленумунун шиптирлерин боттандырып-биле районун ажал-агайларын малчыларнын культура-амдыралын экижидер-биле бо чымын 120 чуртага бажынарнын, 47 чунар бажынарнын туудары, ийи сүт-баран бажынарнын радиожауларын, 38 радиопримиктерин салды алдыры, малчыларнын салды, өмнелге, культуру хандырдылганы үнденин-биле экижидер өлүрүнгө.

Бо соругдарын кууседире замкын мурунда партиа организациаларын организастыг болгаш политикти ажалдарын дененин хамаржар. Илап-ла өтүгү ай паркомдун сөөгү-пленумунга бирден-бирөө чокка чугаалаштыр өрткө. Бо талазы-биле илеткечи парком секретарынын орадачызы ш. М. А. Данилов кылган. Организастыг болгаш политикти ажалдарын багай өвс чорудуп турар партиа организациаларын илеткечи демделгөн.

«Сүт-Хад» совхозтун паркомун өге организациаларын секретарлары коммунисттер бугурулузге сыйры өлүндөп, күш-ажылга оларнын авангардтыг ролун бедилер талазы-биле ажалдарын чунор организастап турарлар. Коммунисттердин күштери бугурулузун шиптирлерин алдырларинда таарыштыр тургузтугулаан. 70 кижи мал ажалдык, 27 кижи хову ажалдык, 36 кижи тузугда, 50 кижи бугурулузун ажалдык холбошкан ажал-бүрү ажалдар. Коммунист хойжулар М. Тасоол, О. Чимит-Доржу өки ажалдык, 100 хойга оонаштыр 100 хуртагары алганар. Ой шыкаш хойжу бригадаларын бригадирлери Х. Сарыоол, мурнакчы ажылчы, парком кижигуу Алак Сергей олар өки көргүзүлгө чедир алганар.

Совхозтун бугу-ле партиа өге организациаларинда партиа хурдаларын ай санында бир катап доктаамал болуп турар. Эге организациаларын бөөрлери болгаш паркомдун хурдалары айда 2—3 удаа өртпү турар. Анаа полит-массалыг ажалдарын экижидер, күш-ажылдын сагыла-чурумун быжыгалар, көдө ажал-агай продуктуларын бугурулузун көвүдөп, оларын күрүгөге садарын темпизлери дүргөдөр талазы-биле социалисттик хулаалгелерин кууседиргенин дугайында айтырларын чугаалаштыр турар. Совхозтун коммунисттеринин нияти хурдаларинда өткөт-соңугуламы хурдаларга коммунисттеринин саяал-шүгүмчүлүгдеринин канчаар кууседиргенин турарын дугайында, коммунисттеринин бугурулузге киржигеенин болгаш олардын партиа даалгаларын кууседир турарын дугайында база совхозта мал, чөр ажалдарын план кууседиргенин дугайында айтырларын тургузуп чугаалашкан.

Комсомол организациаларын ролун бедилерине парком доктаамал кичигейти салып турар. Совхозта 875 комсомолчулар бар. Оларнын иштинден 600 ажыг кижи механикаторлар, малчылар, тараачылар. Оларнын хойу бугурулузун мурнакчылар.

Парком биле совхозтун дирекция-

ды кадрлар белеткелинче улуг күчөөгөйи салып келгенин түнелде совхоз четчир санын механизатор кадрлардыг болган. Чуге бо чымын бестин 36 кижи—трактористин, 16 кижи—комбайнерин, 18 кижи—чоллаачын өргелерин чедир алганар.

Совхоз бирги чартык чыда хову болгаш мал ажалын бугу көргүзүлгө чедир чедир куусеткен. Июнь 26-да күрүгөге сүт садарын планын 101 хуу, эт садарын планын—103 хуу куусеткен.

«Большевик» колхозта партиа организациаларын (секретары ш. Хааң-Оол) партиа ажалын өки организастап турар. Ол ботундун ажалын план баугар бажынар, партбюроң болгаш коммунисттерин хуралын доктаамал чыдырып, анаа хову ажалын мал болгаш тузуг ажалдарын айтырларын, социалисттик хулаалгелерин куусетгенин турарын, күш-ажылдын сагыла-чурумун, малчыларнын культура-амдыралын экижидер дугайында СЭКП обкомунун пленумунун шиптирлерин кууседир талазы-биле кылга чогур ажалдарын канчаар куусетгенин турарын, комсомол организациаларын ажалын чугаалашкан, ажалда четчестерин дүргө чылдыр хемчегерин боттандырып турар. Коммунисттер шиптузун партиа даалгаларын.

Социалисттик чарышты тодарыг удурутугун партиа организациаларын удуз кичигейти салып турар. Социалисттик чарышта бугу колхозчулар хаара туттуган. Алынар ортузунда кижилерде ажылды өки тургузтуган. Колхозтун бот-тыкчылар уран чугу коллективин чокка чага район фестивалына бирги черин өлөт. Бо бугу колхозтун нияти ажал-чорудулганын экижидерине таарымчалыг байлады берип турар. Колхоз чартык чыда күрүгөге өт, сүт садар планын хуусаа бетинде ажыр куусеткен.

Чамдык партиа организациаларын ажалы СЭКП-нин XIII съездинин негелделерине чедир дүштөп, улуг четчестериг болуп турарын илеткечи болгаш санал бергенер шыгыны-биле шүгүмчүлөт. Ийди организациаларын санына хамкычты мурунла дөмүр даш уургайын партиа организациаларын хамаржар. Дөмүр даш уургайын ай санында дөмүр казар планын куусетпей турар, көсү агитациянда чок, лекциялар, илеткедер нөмүчтүгүмүйн турар. Ажалдын түнелдерин коллективтин хурдаларын чугаалашса. Коллективте күш-ажылдын сагыла-чурумун үрөөр, арагалар чоруктар бар. Комсомол болгаш профивел организациаларын ажалынче парторганизациаларын кичигейти салбайн турар. Дөмүр даш уургайында ажалдып турар 130 ажалдын, албан-хаакчыларын чуге-ле 57-зи профивел кижигуу.

Мал эмнелгенинде партиа организациаларын база багай ажалдып турар. Партиа хурдалары арттыренин хуусааларын үрөп турар. Коллективте ажал шагынын үзүндө бестин арагалар чорук негелдөөр. Эмнелге өргөлчизи Николаев, коммунист Сайдаков олар бестин арагаларын чымын санында каттыжып турар.

АТК-да партиа организациаларын секретары ш. Баляндин база инициатива чок ажалдып турар. Коллективте ажалдын экижидерине партиа организациаларын салдары өспөт. Күш-ажылдын сагыла-чурумун быжыгалар талазы-биле чоллаачыларын аразында ажал чокшак. Машини экижидерин дүргүмү үрөөр, арагалар, ажал-шты үрө, авария кылдыр чоруктар өвөш өвс.

Партия организациаларын ажалдында база кол чепсө чүве болза, олардын чамдык секретарлары бугурулузун экономикаынче ханчаалгай, оң ажал-чорудулганын анализтевиңи, администрациянын ажалын контролдарын чокшак боттандырып турары болуп, «Чыра-Бажы» совхозка акша-хөрөңгилерин, өрткөтү чүдүлгөнин самчылар чоруктар үр үеде тургузуп келген.

«Тыва» совхозтун директору ш. Юртаев биле партиа организациаларын

нын секретары ш. Кууларнын ара-зында ажал-шты харылаа ам-даа тургузгунма. Эш Юртаев партиа организациаларын дайнмай, активист сүмөлөшпей турар. Оң улазынчандан совхозтун ажалында улуг четчестер бар. Совхозта партиа организациаларын секретары ш. Куулар Юртаевтин таарымча чок чуруму-биле өткөпчү турар.

Бо чылдын апрельде бугу партиа организациаларын партиа хурдаларында «Коммунисттер СЭКП Уставын болгаш партианын шиптирлерин канчаар кууседир турарын дугайында» айтырыгын чугаалашкан өрткөт. Коммунисттерин хей кезин бугурулузге илеткечи ажалдык, олардын мурнакчыларын болуп, күш-ажылга бедик көргүзүлгө чедир алган, хей-нигичи ажалдарга өки киржип турары, партиа даалгаларын ак-сеткилди кууседир турарын илеткен. Ийди-даа болза чамдык коммунисттерин багай ажалдык, күш-ажылдын сагыла-чурумун үрөп, коллективте болгаш өг-бүлелерин түзүп чок чоруп база шыгыш ажалдык чуртуган. Коммунал шүгүмчүлүг каторазынын начальниги ш. Чернов ажалга болганч-ла экир келир. Чыра-Бажы 11 чыл шлоказын директору ш. Шириндинин ам-даа шлоказын ажалын экижидер шыдаайн турар. Чамдык коммунисттер кеминг хөрөкөт үтүгөдү тургулаан. Белеткел каторазынын агентин турган Курьяев, андан дугааган дөмүр даш уургайын дөмүр даш уургайын «Тыва» совхозтун кассасында 138 рублди алган.

Бугурулузун мурнакчыларын, Төрөөн чуртугун болуп бердинде, ак-сеткилди кижилерин партиа чамдык ажалдык ажалдык чамдык организациаларын чокшак чорудуп келгенин илеткечи болгаш санал бергенер шыгыны демделгөн. Ийди-даа СЭКП-нин XIII съездинин атыг колхозта, АТК-да, дөмүр даш уургайында, улустур комбинаттында, эмнелге, «Тыва» болгаш «Чыра-Бажы» совхозтарда, тузуг учустунда, шлоказларда партиа организациаларын хамаржар.

Ийди чамдык партиа организациаларын партиа кижилер хулаан алыр ажалга ханчамчалыг өвө болуп келген. Тараз хулаан алыр пунктуда партиа организациаларын секретары ш. Курулева Совет Армиянын хулаанлыгына тургаш, шериг трибуналына шиптирлерин чораш болгаш администрация талазы-биле кемчир адирткач Филатов партиа кижигууге хулаан алган.

Кадрларын шипин алыр, ажалга таарыштыр тургузар чамдык четчестерин ш. Данилов болгаш пленумун киржикчилери илереткен. Чижээлээр-ге, ВЛКСМ райкомунун секретары турган Ооржак Кой-оолду районун салгы килдинин өргөлчезинге сүмөлөп тура, парком чамыг кылган. Оң түнелдеринде Ооржак ийи неделя хире ажалдып чоруй, салгыжылдан 200 рубл түнүт арага болгаш ийи-бүрү барааннар чөп алган чиле берген.

Партия-организациаларын ажалды бар турар четчестерин пленумун киржикчилери: «Сүт-Хад» совхозтун парком секретары ш. Лопсал-Серен, «Октябрь» 30 чылды колхозтун—ш. Самбуу, Ленин атыг колхозтун—ш. Борбай-оол, «Чыра-Бажы» совхозтун—ш. Сааныч, «Искра» колхозтун—ш. Доржу, «Большевик» колхозтун—ш. Хааң-оол, райулетпун комбинаттын директору ш. Цвелов, парком ажалдык чамыг ш. Сарынов, райутокком даргазы ш. Дилгизек, СЭКП обкомунун килдис өргөлчезин ш. Горелов олар боттуг чижестерге көргүзүп чугаалашкан.

Райондун партиа, совет, профивел, комсомол организациаларын масса ортузунга идея-кижидилгелер болгаш организастыг ажалын СЭКП ТК-нын июль Пленумунун шиптирлеринин дүштүр үеде тургузгунче улаган делгерлери доктаалы пленум дүздөп алган.

С. ПАВУ,
бистин корреспондентивис.

ЧӨПТҮГ ЧОРГААРАЛ

Пассажир АТК-ынын ажалы өвөдөгү үеде өлөткөт. Оң коллективтин СЭКП ТК-нын июль Пленумунга алдыр кылдыр бирги чартык чыда пассажирлер өвөдөгүлгенин планын июль 27-де куусеткен. 1962 чылдын чыл планы декабрьдын өгезинде-ле кууседир, кывар чүтүлдү камнаарын дыка бедилерин чедир алган бис, а бөгүн бистин АТК-ысы Тыва авто-трестин дөре автоажыл-агайларынын бирөөн болуп турар. Ийи—үш чыл бурунгаар байдал өскө турган. Ийчаарда ай планын ийди-хааа кууседир, паркомдун техниктиг ажалгаамы 60 хуудан ашпайн турган.

Бо чылдын коллектив ажалды өкөжидип өгөлгөн. Оң кол сорудулан—күш-ажылды коммунисттер өгү-биле көрүгөге кижилерин кижигдеринде өгөлгөн. Бо ажалда чамдык четчестер бар болза-да, өки чоруттуңу турар. Дуржулгалыг ажалчынар боттарынын үлөгөр-чижээ-биле ажалчыларын күш-ажылды коммунисттер өгү-биле көрүгөге өрөдип турар.

Хей-нигичи илеткечи бисте бедилер турар. Оң чорук бугурулузге-техниктиг баазаны тургузууга болгаш быжыгаларыга улуг садарын чедирин турар. Буруңу чылдын кыжынында автомашиналарын хей кезин даштыга кыштаан. Кыска үеин дургузуда автобустар тургузар гараж туттуган. Бо чымын тузугдулар ол гаражтын чанына чини машиналар тургузар серини тузуп, оң октябрьдын 5-тен орай өвөс ажалдык кирерин хулаангелер. Ийчаанга автомашиналар кышты үеде доктаамал болгаш өрүкчө үнерине оларын чамдык эргизер садалгалар болбае. Автомашиналар хынаар өрөөл оларын көдүрүп хынаар херекселдер, механикостаттынган чаалда тургузуп-биле өки дериттинген.

АТК-да автомашиналар септөөр, чаар учусток ажалы-биле агрегаттык чан чаа аргамы негелдөөр. Септөөр ажалчылар тус-түс ажалдарын кылдып турар, ол чорук өки түнелдерин берип турар. Автомашиналарын техниктиг байдалдарын хынап көрүгөчө бисте кол кичигейти салды, хыналдын механиктерден алдыр ажалдын камталып турары болуп. Коллективте чөргөп болгаш оң-лаа хей чылдарда ажалдып келген чө-

лөөчүлөр Ондар, Потылыцын, Сапогов болгаш өске-даа ажалчынар хей.

Коллектив кижигуунери чүгө ажалдып турар черини арыг-шевер дөш өвс, а боттарынын даштыкы байдалы, арыг-силит, өздөс, культура болуру дөш өлөткөт салгы чачылар апарган. Ийди болуп ужураду-даа, чүгө дөргө бис совет кижилерге бараан болуп турар бис. Оң илаңгыч автовокзалдын ажал-

Мурнакчы коллективтин ажал-амыдыралындан

бүрүзү ак-сеткилди, өки өртүр дөш найралдыг ажалдып турар болгаш бистин АТК-ысы бугу талазы-биле бедик көргүзүлгө чедир аш турар.

Сөөлү чылдарда ажал кылдыр черлерин байдалы шуут өскөрлөгөн. Ажал кылдыр өрөөдөр делгем, чылыг, чырык. Слесарь бүрүзү ажалдык хей болгаш херекселдер шыгжаар шафтыгаштып. Арыг-шевер дөш коллективтин бүгү кижигуунери демисеип, социалисттик чарыштын түнелдерин ундөрүгө оңу база барымдаалап турар. Септөөгө ажалдык кылдыр өрөөдөргө хулаан чырык электромашиналары, агаар вентиляторлар кылдыган. Национализаторлар М. Новажилов, Бураков, механик А. Гурков оларын саналы биле кылган хей чуруп машинага ажалдык кедер чекерин чүп турар. Чүп болгаш ийи, көсү сугаг мурнар өрөөдө чоттунар арыг аржымдарын үргүлдү азыл каан турар. АТК-нын чылдык эмнелге пунктузун тургузтуган. АТК-нын ажалчынар чөкчөнир тусай өрөөл бар, гараж чөкчөндө столовая, буфет, садыг ажалдык турар. Күш-ажылдык байдалын экижигуунери оң бугурулузунга бедилеринге, ажал шагы үзүп, эмчилгөө болгаш өске-даа аар-саар чоруктар кылгазын хандырдып турар. Бол-ла чүве, ажалчыларнын ажалга байдалдарын экижидип, оларын кадым камталып турары болуп. Коллективте чөргөп болгаш оң-лаа хей чылдарда ажалдып келген чө-

лөөчүлөр Ондар, Потылыцын, Сапогов болгаш өске-даа ажалчынар хей.

Коллектив кижигуунери чүгө ажалдып турар черини арыг-шевер дөш өвс, а боттарынын даштыкы байдалы, арыг-силит, өздөс, культура болуру дөш өлөткөт салгы чачылар апарган. Ийди болуп ужураду-даа, чүгө дөргө бис совет кижилерге бараан болуп турар бис. Оң илаңгыч автовокзалдын ажал-

дакчыларыга болгаш чоллаачыларга кол хамаржар. Пассажирлерге таарымчалыг байдал автовокзалда тургузтуган. Маналга залында телефон, ажалга кассазы, шак септөөр мастерская, өм садар ларк, багаж шыгжаар камера, чаш уругдарлыг иелер турар өрөөдөр бар. Автовокзалда радиодамчыдылгаамы кылдыган.

Коллективтин амдыралынче полит-кижидилгелер ажал ханчаал кирип турар. Оң кол ооа — клуб. Ийди лекцияларын, бестедаларын, дашталыла кезжээлери доктаамал чорудуп, киноларын көртүзүп, бот-тыкчылар уран чүгүлү ажалдык турар. Бистин коллективтин бот-тыкчылар уран чүгүлү ажалдык республика көрүлгөдөр өки черлерин өлөп келген. Чоокта чаа болуп өрткөк профивелдеринин съездиндеги турсактаган республика көрүлгөдөр бистин бот-тыкчылар уран чүгүлү ажалдык бот-тыкчылар уран чүгүлү ажалдык дипломун чаалап алган, а оң киржикчилери өрткөткөк белеткер-биле шиптирлерин.

Хана солун доктаамал үнүп, мурнакчыларын дуржулганын чырыдып турар. «Комсомолду проектор» кескү чөрдө бо-ла азына берген турар, оң кескү дарактарында бюрократтар, шипшөп удузгучулар чылдык чалгааларын, күш-ажыл чурумунун грекчилерин «Колхозка» сойбогал турар. Клубтун иштин өрөөлинде коллективтин спорт болгаш уран чүгүлү маргылааларына чаалап алыр куботтарын, притерин, вымпелдерин, хулаанлыг бажыктерин, дипломдарын делгеп көргүсөк. Автоажыл-агайын ажалдыктылар спортка дымак. Бистин футбол командалык өлөткөк баш катап республика чемпиону болуп келген. Бо чымын Кызыл хоорайын чемпиону болуп, куботту болгаш бирги чергенин дипломун чаалап алган. Бистин чиник атлетикажыларымыс, мөгелдерин, адыжжыларымыс маргылааларга чедиркинигир киржип турар. ДОСААФ-тын болгаш ГАН-нын удузгучулары-биле автомобиль спортунун талазы-биле маргылааларын чорудуп турар. Гастелло атыг парктун чурумалыг черлеринге калы селгүстөп даштанары АТК коллективтин өг-бүлелеринин чачылы апарган. Шала күскөөр балыктан, тайгаларга каттап чоруп турар. АТК-нын коллективин өлөткөк кыш чылдарын дургузунда Танды районун «Межегей» совхозка дулаалашкан, илаңгыч чакмы тарылааны болгаш күскү дүжүт ажалгазымын экижигуунери чугулузунда турар.

Ол шыкаш бистин коллектив № 2 школа-интернат-биле улуг найралды холбоштырып турар. Шлоказчылар автокөргөп практика бистин гаражтарымыска эрткин, өрөңкичилер АТК алуунуң бөлүмүрине өв-

ренин турар, а кудук класстарын өрөңкичилери автоажыл-агайге солун экскурсияларын организастап турар.

Коллективтин кижигуу бүрүзү коммунисттер өгү-биле ажалдык, чуртуулар, өрөөрлер дөш, ажалдын бугузу коллективтин, автоажыл-агайын мурунуга харысалгалыг болуру дөш демисеип турар. Бир өвөс бирөөн оспагырты берген болза, эштери анаа дулаалашкан, арагалар чорук-биле аптеш чок демиселди чорудуп турар. Коллектив «Эрип чоллаачы машина чоллаачыларын» деп кийгыгыгын салган, пассажирлерин өрүк хөдөингө төлөөн акшазын ботунга шиптөөр чоллаачыларын сойбогал илередиң турар. Ийди негелде коллективтин бүгү кижигуунерин дүрүм апарган Совет кижилерин чагай чоруп дөш демиселге хей-нигичин илеткечи беститтеги коллективте коммунисттер күш-ажыл дөш демиселди кайбарткан. Коммунисттер күш-ажылды дөш бестит атыг агрегаттыг учустокка, септөөчүлөргө болгаш чоллаачыларын өлөткөк каш бригадаларына таарымчалыг. АТК-нын ажалдыкчылары Бажин, Гөрөв, кондукторлар Барношкына, Михайлова, Дроздова, Курганская, слесарлар Базацев, Милько, Валев, Константинов олар мурнакчылар болуп, ай санында-ла планын ажал кууседир, хей-нигичи ажалдык илеткечи киржиң турар. Бистин мурнакчыларымыс чүгө боттары бедик көргүзүлгө чедир алган боттастыр бодавастар, а шипту өки ажалдык, күш-ажылдык бедик көргүзүлгө чедир азын дөш демисеип турар. Аккумуляторжу Лапшаков чүгө богу аккумулятор батареаларын кончүг өки септөөр турар өвөс, харын оларын канчаар камыг ажалдарын чоллаачыларга таймалыктыр турар. Лапшаков—областык профивелдер Чуваловтин техниктиг контролжур.

Коммунисттер күш-ажыл дөш шиптөөчүлөргө киржикчилери техниктиг билин бедилер дөш кызым-макшай өрөңкити турарлар. Оларнын улгөтери-биле ажалчынар база техниктиг билин бедилер турар. Ажалдын амдыралын кезжээк шлоказында 46 кижи, орук-харылаа техникумунда бот-өргөдөлге-биле 11 кижи, чоллаачылар Васильев, Андакин, электрик Золотарев олар институтка өрөңкити өлөткөк.

Ниятинин хөрө дөш харысалгалык билир бугу коллективтин кижигуунерин найралдаштырып, кижигуу бүрүзү өкине өш апарган быжык найралдыг чурттап, ажалдып турар. Бис АТК-ысына чоругарынды турар бис, чүгө дөргө бистин чедир алган чедиркинигир бистин күжүгүсү-биле, бистин холдарымыс-биле кылдыган. Ийчаанга өске республикалыктарын, областтарын, крайларын автотранспортчуларын бистин республикага чалып, оларнын-биле дуржулга солчуп болуп бис. Бисте четчестер бар, оларын чок кылырынга бистин күжүгүсү болгаш аргалаарымыс четчир, чыл планын хуусаа бетинде кууседир деп берген сөөгү бистин коллективинин өлөөр.

СЭКП ТК-нын июль Пленумунун шиптирлерин бистин коллективинин улуг көдүрүлүшкүн-биле хулаан алган. Коммунисттер тургузушкунун соругдарын кууседир-биле, амдыралдын негелделери-биле идеология ажалды ханы холбоштырарлыг кийгырып турар ол шиптирлер бистин дайлыч программасы.

И. ЦЕЛИЩЕВ,
Кызылдын пассажир АТК-ынын автономистюору.

Наң-оол Ондар болгаш Николай Попов олар бир чыл бурунгаар Улуг-Хем ажал-агайын эдилеп кылдыр чегиниң коллективинин өрөңкичилерин киргенер. Амгы үеде оларнын аттары—мурнакчыларын одурунда. Олар чымчантап кылган дилгелерин бедик шынарлыг кылдып, нормазын доктаамал 105, 110 хуу кууседир турарлар.

ЧУРУНКА: Наң-оол Ондар болгаш Николай Попов ажалдып кирер мурунда чугулаамык турлар.

Фото болгаш сөзү И. ЦЕЛИЩЕВИН.

ӨӨРҮНЧҮГ ДЫҢНА ДЫГЛАР

Чарышты тиилекчилери

Кызылда нүрүнең башкы институтунун студенттеринин эки өрөдиге, сагыла-чурум, хей-нигичи чоруп дөш курстар аразына социалисттик чарыны чыл бүрү улам калбарып турар. Чарыштын негелделерин эки нүсөткөн курстун студенттерин Ленинградче, ийги черин элзэн-нерин Шумескөвөне экскурсияларга, а үшкү болгаш дерткү черин элзэн курстарга өрткөткөк шаңалдар тысыры көрдүгөн.

1962 — 63 өрөдиге чымында чарыштын түнелени комиссия үндүргөн: бирги черин — литература факультетинин II нурузунун студенттерин, ийги черин — физматтын III нурузу, үшкү черин — литфактын III нурузу, дерткү черин — педфактын II нурузу тус бүрү элзэн.

Социалисттик чарыштын тиилекчилери — литфактын II нурузунун студенттери Ленинниң хоорайынче чорупкан. Ленинградка баргаш, олар дык хей чаа чуулдерин көрүп өрөңкитер.

К. КЕРТИН-ОЛ.

УЛУГ НУШ

Чакмы хову ажалдары өгөлгөринин ырак мурунунда-ла Чөөн-Хемчик районунун «Искра» көдө ажал-агай артелине урутлар яслини ажалчыларга. Баштайгы хунирлеринде өгөлгөш бо үеде чедир үк яслиде 38 чаштар хуу бүрдө кезип, колхоз бугурулузунде иелерин нургулайын хаара туттуган.

Эрткен чазын чүгө хөрөжөөнөр 125 га черини хараганын аштып, арыгаан. Бо хунирде тузугда 32, ногаа бригадалык 9, хойжу бригадаларда 35, сүт-баран фермаларында болгаш хаан ажалында 80 ажыг хөрөжөөнөр хаара туттуган, бедик бугурулузду ажалдып турарлар.

Колхозчулар сааныч Б. Шуруку, хой кыргыкчылары: К. Даны-Белек, О. Олей, тузугчулар М. Секил, Х. Апууда, хаан ажалчызы И. Де-

Эки одарларда

Хой кыргыкчызын, чуулазын доктааш, чылгаалаан мең. Хой кидин-не семирип тур. Ол ийди болбас аржак, чүгө дөш, мең-даа, хойжу бригадалын өске-даа кижигуунери кончүг ийи олтуту чылгааларда хойну одаладып семиртип турар.

Мээ ажалгаам хой бүрүзүндө 2 кг 400 грамм дүктү кыргыдым. Күскү агаралашкын-биле дүк база

немей эдилдер. Хойжулар какаларын хөрженин арыглап дооскан, септөөлөп чорудуп тур бис, бо дөргө кышка белеткелдерининче база бирээни-дир.

С. ЧҮЛДҮМ,
Барыш-Хемчик районда «Төлий» совхозтун Бай-Тал садбарынын хойжузу.

КУЙЫШЕВ ОБЛАСТЬ. Поволженин мурунунун зона айы-биле машина шензиринин станциянын шолдер

СЭКП ОБКОМУНУН V ПЛЕНУМУНУН ШИЙТПИРЛЕРИН КҮҮСЕДИР ДЭЭШ

Малчыннарнын культура амыдыралын экижидер (Район Советиниң сессиязындан)

Улуг-Хем район Советиниң чоокта чаа болуп артык ийги сессиялыга малчыннарнын культураның амыдыралын экижидер дугайында райкукум дарагынын ораакчымы эш А. Дарынтын илеткели депутаттар чугаалашкан.

Районнуң партия, совет органныр колхозтарнын баштар черлери-биле болгаш советтарнын директорлары-биле кады малчыннарнын культураның амыдыралын хандырып экижидер дугайында СЭКП обкомунун V пленумунун доктаалын амыдыралга боттандырыпчы улугулар амыдыралын ыктыган. Бу чымдык беш айларнын дугузунда 30 турталга бажыны, 12 чунар бажың, 5 кмалы булун, 2 лекания туттуңаң. Чүе чуртталга бажыны септеттиден, 57 туубу пекчалы салып тургускан. Малчыннара 21 радиоприемниктир, хеп чурту 5 машинаны саткан.

Утка 25 чылы советта Т. Чашоол, Д. Доржу, Н. Доржу ыкшап культуруду чурттап чорур өске-даа малчыннар хой. «Найрал» советтун 25 малчыннары «Родина» радиоприемниктирн сатпаш алган. Советтун директори чиниң амыдыралы комитети-биле кады дөрт бригадала радиоприемниктирн сатпаш берген. Иң-чала-даа районда 40 хире хойжулар ам-даа өгдеринге чурттавышкан. Оң туржу өг чок малчыннар база бар. Чыжаз, «Чодура» колхозтун хой-

жуу аш Мартышканың кыштаанда бажын туттаанындан кышын ол уаг бергедешкиниң байдалга чурттап турган. Чымдык черлерде чуртталга бажынарнын шынары багы, соғалары тар болгаш чангыс казы, кышалары, шалалары, пекчалары чок.

Малчыннарнын ажылы онзагай байдалды, олар чымдык иинде-даа, кыштын соғунда-даа мал айы-биле көшүшкөн, радиолу, сайтылгааның, кинолу, библиотеканың, клубту суурларын мрак черлерге чорутуулар. Ычангаш оларнын амыдыралыңа кичээлгеи күштелдери чуртталга. Мындг турда-ла районнун культураның амыдыралын, салып болгаш эмилге алган черлеринин чымды ууртукчуларын таллазындан малчыннарнын хандырылгычыңа кичээлгеи чепес салып келгенге илеткели болгаш саал берген депутаттар эштер Биче-оол, Тумат, Доржуудай, Дава болгаш өскелер-даа шыгып түшүмүзүң.

СЭКП Тыва обкомунун бешки пленумунун доктаалын ажы-херек кырынга боттандырып, малчыннарнын культураның амыдыралын чуртталгазын дөңсөйлө бердилер, оларны чырык, чыгып бажынар-биле, ашчеп-биле хандырып экижидер хемчегилер айткан шийтпирн сессия хулаа алган.

А. ДОНГАН.

Чаа саалда тургузуу

Карусель хевириниң чаа онзагай саалда тургузуу Алма-Ата областың Джанашарскде туткан. Оң дуаазы-биле үш саачы чүгө ийи чартык шак иштиде 1000 инекти саап турар. Чаа бедик бүүдүрүктүдү аргаттып советтун инженерлери Николай Васильевич Ратуш биле Андрей Алексеевич Выдриң чогадып кытганнар. Бүгү дерилгени ажыл-агыйнын мастерсаалыңга кылган.

Мындыг бедик күш-ажыл бүүдүрүктүүн бистин чуртта чангыс-даа саалда тургузуу ам-даа чедип албаан — деп, Н. В. Ратуш чугаалан турар.—Карусель хевирин бүү-ле саалда аргаттырында бир элээн чепес чүүү бар, чүд дөргө оларга бүүдүрүгө шалын ажык чок ажыгал турар-дыр. Бис ол чепести чок кылды деп шийтпирлээн бис. Тенкиштерин турган черин өскерткен. Биете инектер саалда өрөөлчө бир аныз таарыштырган өдүг-өрүк-биле карусельди төүчүге кире берген, оон тенкиштерге көдүрүп үнер. Аңаазында турганга дег, чөөрби ийи — чөөрби алды инектин орунуга важаага хары угда дөргөн инекти тургузуулар.

Башкарлыга чегинде дөрт лампочкаларын эштеп таарыштырган. Казан саалда сөүлүрүп келгенде лампочка өже бөөр, ыччаарга инектин эминин мажыр дөш кайы текшиге чедө бөзүн саачы кичи билер.

Карусельдин дескинерин кирири бедилериг дамчыдылга-биле боттаныр. Оңа-ондак болганда таарыштыр чери база бар. Карусель сее дүргөктелерин. Ол болза инектерин тус-тус онзагай азы-чанын өкя билдирине алыштыр. Ферманын коланын өвөш сүттүг, ортумак сүтүтү база хой сүтүгү деп, үш бөлүккө хуваар. Бирги бөдүктүн инектерин карусель 4 — 6 минутта бир дескиниң турда ортумак сүттүг инектерин — 6 — 8 минутта, сөөлүг бөдүктүн инектерин 8 — 12 минутта бир дескиниң турда саар бис. Карусельдин бүүдүрүктүү өң-ле дүргөн дескиниң үезин-ле шакта 400 инекти саар.

Мал чегерер онгачаларже чам дамчыдарын долзуу-биле автоматчылган. Дузалал өрөөндериңде машина залы, чүрчү чер, оттулар төп чер, автоматтыг электростанция, чам склади болгаш ферма ажылдакчыларынга чунар дүш дерип кылдынган.

Джанашарск совхозуна инектерин фермага болгаш чайгы үеле ордан чоран черинге саарнын комплекслиг механизацияны доозулган. Чүе бекен — ийи чүс хире инектер турар бичиң фермаларга чартыкчылар «Веер» деп хевирин саалда тургузуун чогадып кылганнар. Ону Москвада улус ажыл-агый чедикширининиң дөңсөйлө салган. Совхозтун конструкторларынын шийтпирлэниң өзүгээр оларнын бүүдүрүктүн ам аар машина туудунун Алма-Ата заводунда таарыштыр эле кылдып турар. Бу чымдык республиканың колхозтарынга болгаш советтарынга баштайгы дөргөн «веерлериң» кылдып үндүрер. Совхозта инектерин ордандырды, «УД-1» болгаш «УДМ-8» хевирин бөлүк саалда тургузууларын ажылдап турар. Комплекслиг механизацияны ажыгааны совхозка сүттүг бот-үезин дык кудуларды арганы берген.

Джанашарск совхозу өтү фермаларын комплекслиг механизацияларын муракчы дүрүдүгүзүнүн бүгү-өвилел шөгөлүн деп санаган. (СЭТА).

Акы-дунма чурпма

МОЛ УЛУСКА ЧҮРЕКТИҢ ХАНЫЗЫНДАҢ БАЙЫР ЧЕДИРИШКИНИ

Мол Арат Республиканың национал байырлыгы — улусчу революциянын тилээзинден бээр 42 чыл болган өй-биле холбаштыр Моолдун Араттың Революстуг партиязынын Төп Комитетинин Бирги секретары, МАР-ның Министрлер Чөвүлениниң Даргазы Ю. Цеденбалга болгаш МАР-ның Улусун Улуг хуралынын Президиумунун даргазы Ж. Самбуга байырлыг чагааны СЭКП ТН-ның Бирги секретары болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлениниң Даргазы Н. С. Хрушев база ССРЗ-ниң Дадаи Советинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев чорутканнар.

ССРЗ-ниң болгаш МАР-ның аразында марксизм-ленинизмдин болгаш пролетарны интернационализмдин бузулбас принциптерине үндөлүктөнгөн акы-дунма харылаалары, сырый кады аылдылапгызы чайгылыш чору-биле, чыл-чылы-биле бистин чурттарнын улустарынын чаагай чоруунун херезинге, тайбынын, демократиянын болгаш социализмдин эрге-ажыктарынагы бы-

ныгып, бугу талазы-биле хөгжүп турар дээрин телеграммада демдеглээн. Социалисттик чурттарның чангыс экин болгаш сырый каттыжымынын, делегейнин коммунисттик болгаш амылчын шимчээшкенин чангыс экин болгаш сырый каттыжымынын амыдыралынын херезинге, бугу-нитинин тайбычын мамгалаары дээш демиселдин херезинге чайгылыш чонка, чогаадычы марксизм-ленинизмдин өзүзүгә Моолдун Араттың Революстуг партиязынын болгаш МАР-ның чагаанын сапы турары күженишкенин совет улус бемин-биле үнөп турар.

Социалисттик тургузуушкунун бугу адырларына, бугу делегейге быныг тайбың дээш демиселге чаа-чаа улам улуг чедикшинеринг болуруларын эргим штер силерге, бистин шылгалтынган болгаш шымың өмүкүүс болур Мол Арат Республиканың бугу улусунга күзөп тур бис деп байырлыг чагаада чугаалаан. (СЭТА).

Улан-Баторга байырлыг хурал

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). МАР-ның наймысалынын ажыкчы чоннары-ның болгаш хай-нитиникин төлөөдөлүктериниң моол революциянын 42 чыл болган онга холбаштырган байырладыг хуралы июльдун 10-нда болган. Моолдун Араттың Революстуг партиязынын Төп Комитетинин Бирги секретары, МАР-ның Министрлер Чөвүлениниң Даргазы Ю. Цеденбал баштап, партияны болгаш чаматтыг ууртукчулары продиумга кестүп келерге, хурадыг киришкенин оларны демистиг адыш чаксаашкыны-биле уткан. МАР-ның Министрлер Чөвүлениниң даргазынын ораакчымы П. Пуцагноров илеткеп кылган.

Моолдун төгүзүңге чаа үе-чадаан — феодализмден социализмге шийлириниң үе-чадаанын улусчу революция ажыдып, чаа ханы революстуг, социал-экономика чартыкчыларга болгаш Моолдун ышкылап хөгжүдөгөніне өтени салган деп ол чугаалаан.

Моол-совет найырлыг улусчу-улусун Моол болгаш совет улустун найырлыг үн-хүн-биле быжыгып турар, чүге дөргө ол болза улуг болган быче буурай улустарнын лең эргелин быттыкп турар марксизм-ленинизмдин принциптерине үндөлүктөнгөн деп, Пуцагноров чугаалаан.

Моол улус ол найырлыгды бөдүңү улусчу революциянын улуг чедикшини кылдыр санааш, ону моол улус карактың оту дег камгалып турар. Чүгө Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле моолдун хосталгазына империализмдин халдаашкынынын чычча шаап шылдан бис дээрин илеткеде онзалып демдегел турар. Чуртка социализмдин материал-техникал базанын тургузар болгаш МАР-ның делегей талазы-биле ат-адырын кагап улам быжылаарыга МАР-ның чедикши-нинерин дугайын П. Пуцагноров оон ийи чугаалаан.

Амгы үеңиң байдалын айттырлар донгаагаш, бүгү-нитинин тайбын болгаш аймык чок чоруу дөш, чаа термодөргү дайынның каламындан кичи төрөлгөніне чайла-дыры дөш улустарнын ыдыктыг дөңсөйлөгө бөдүңү салышкынын киририн моол улус бөдүңү дээш хөгжүдөгөні кылдыр санап турар деп илеткечти айткан. Чаа хоозуралды дайынны чайладырынын кол негеделеринин бирээзи болгаш чепсегеленишкенин бүгү-нитин болгаш бүрүн дүжүрери болур деп ол улам чычалаан.

Совет Эвилелиниң кайгамчыктыг чедикшинери акы-дунма өске-даа чурттарнын чедикшинери-биле кады чүгү өргүсөвөл дөргө, чаа ний-үндөлүктөнгөн деп, Пуцагноров чугаалаан.

Моол улус ол найырлыгды бөдүңү улусчу революциянын улуг чедикшини кылдыр санааш, ону моол улус карактың оту дег камгалып турар. Чүгө Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле моолдун хосталгазына империализмдин халдаашкынынын чычча шаап шылдан бис дээрин илеткеде онзалып демдегел турар. Чуртка социализмдин материал-техникал базанын тургузар болгаш МАР-ның делегей талазы-биле ат-адырын кагап улам быжылаарыга МАР-ның чедикши-нинерин дугайын П. Пуцагноров оон ийи чугаалаан.

Амгы үеңиң байдалын айттырлар донгаагаш, бүгү-нитинин тайбын болгаш аймык чок чоруу дөш, чаа термодөргү дайынның каламындан кичи төрөлгөніне чайла-дыры дөш улустарнын ыдыктыг дөңсөйлөгө бөдүңү салышкынын киририн моол улус бөдүңү дээш хөгжүдөгөні кылдыр санап турар деп илеткечти айткан. Чаа хоозуралды дайынны чайладырынын кол негеделеринин бирээзи болгаш чепсегеленишкенин бүгү-нитин болгаш бүрүн дүжүрери болур деп ол улам чычалаан.

Совет Эвилелиниң кайгамчыктыг чедикшинери акы-дунма өске-даа чурттарнын чедикшинери-биле кады чүгү өргүсөвөл дөргө, чаа ний-үндөлүктөнгөн деп, Пуцагноров чугаалаан.

Кызыл туктуг тудугжу бригада

Районда тудуг ажылының талазы-биле бирги чедө чорун турар «Коммунизмче орук» колхозтун тудуг бригадасына СЭКП-ның Тес-Хем парткомунун бөлүк район Советиниң кукукча комитетиниң шилчир Кызыл туугу тывыскаң. Оң чүңү-биле шыкчыл, мактаалын турарын номчу-чуларга сонуургалым көргүзүп болур. Колхоз баштаар чери, парт-бөөр, көдээ Совет тудуг бригаданы тудуг талазы-биле мергежилди, дүржүлгалыг кижилер-биле быжылааш, ону тудуг кылдыр чепсег-херекселдер болгаш материалдар-биле чогуур херекселге алуур-тур хандыргың. База малчыннар амыдыралын үндөшүн-биле экижидер дугайында кол соруганын салган, тудугларын хой кезин малчыннара кылдып турар.

эезиниң боудунга кылдыртыр ийи-ле азы колхозтун шүгүмү-биле өзүстөтпир бээр.

Тудугжуларга бээр төлөвирин бригадир болуу үндүртүп алгаш чедир болур. Тудугга болгаш хулаа амыдыралга бүү-ле херекселде.

Тудугжуларнын хүнүңге уткуштур

баш уаур сагышка чедиктир бүрүн белеткен, хандырып каарга кижилер ажылга чартыкпас, хой дакпыр чорук кылбас, өг-бүдөш дээш артык сагыш-човаашкындан хосталыр болгаш бүү-ле күжүн, сагыш-сеткилин кылдып турар ажылга долзуу-биле кивер аргалык болур. База тудугчуларны дымшаныр хүнирде организасты-биле эккеп, кюн көөр, чунар бажындаар, өг-бүдөш сонуургаар аргаларын сагыштыр таарыштырып турар. Бүгү белеткед ажылдары кылдынган, кичи күжү чепсегеленин соонда толгары хуу-саадан берген, тудугну өгөдөр. Ажылды бүүгү талазы-биле белеткедиг мөөң күш-биле хары угда кылдырга амжал дүргөн бүүдүрүг, ажыл-агыйга болгаш кижилерге адыктыг болур.

Тудуг бригаданы чыл эгезинден бээр ниятизи-биле 25 чаа чуртталга бажыңы тудар планын тургаш, 14 бажыңы тудуп, амылгага кийрген. Чаа туткан чуртталга бажыңына колдуунда малчыннар чурттаар бажыңар. Мал кажааларын 12-ия тудар тургаш 6-ны туткан. Оң иштинде Шолук-Асыкка сүт-бардан фермазын өскөрткөн көжүрүп эккелеш, анда 4 чуртталга бажыңынын, ымыл булуңу, чунар бажыңын, илек тарып пунктуну, бызаа кажааларын, ажыл-агый складын тудуп дооскан. Олче электри чырымы, радио дамчыдылганын шөйүп, ба-

жидынарже кийрип, ажыл-агый объектилерин электрified турар.

Дагидан — өвөөрдө 3 чуртталга бажыңынын, кызыл булуңу, чунар бажыңын тудуп дооскан. Чаа төлөвөлгө өзүгээр улуг хой ка-

хонгаш-ла шилчидип турар кызыл туктугачы тургускан. Ону чаа-ныр эвөө чаалап алгаш үр үеле быжык-биле тудуп турар. Каалгаларын, кастактарын, соңга рама-ларын болгаш өске-даа нарын кылдыр чепсегелде кылдып турар тудуг объектилерине чаа-ныр эвөөнүң ажылдакчылары боттары-биле баргаш кылдып, тудугну темпизин дүргөдөп турар.

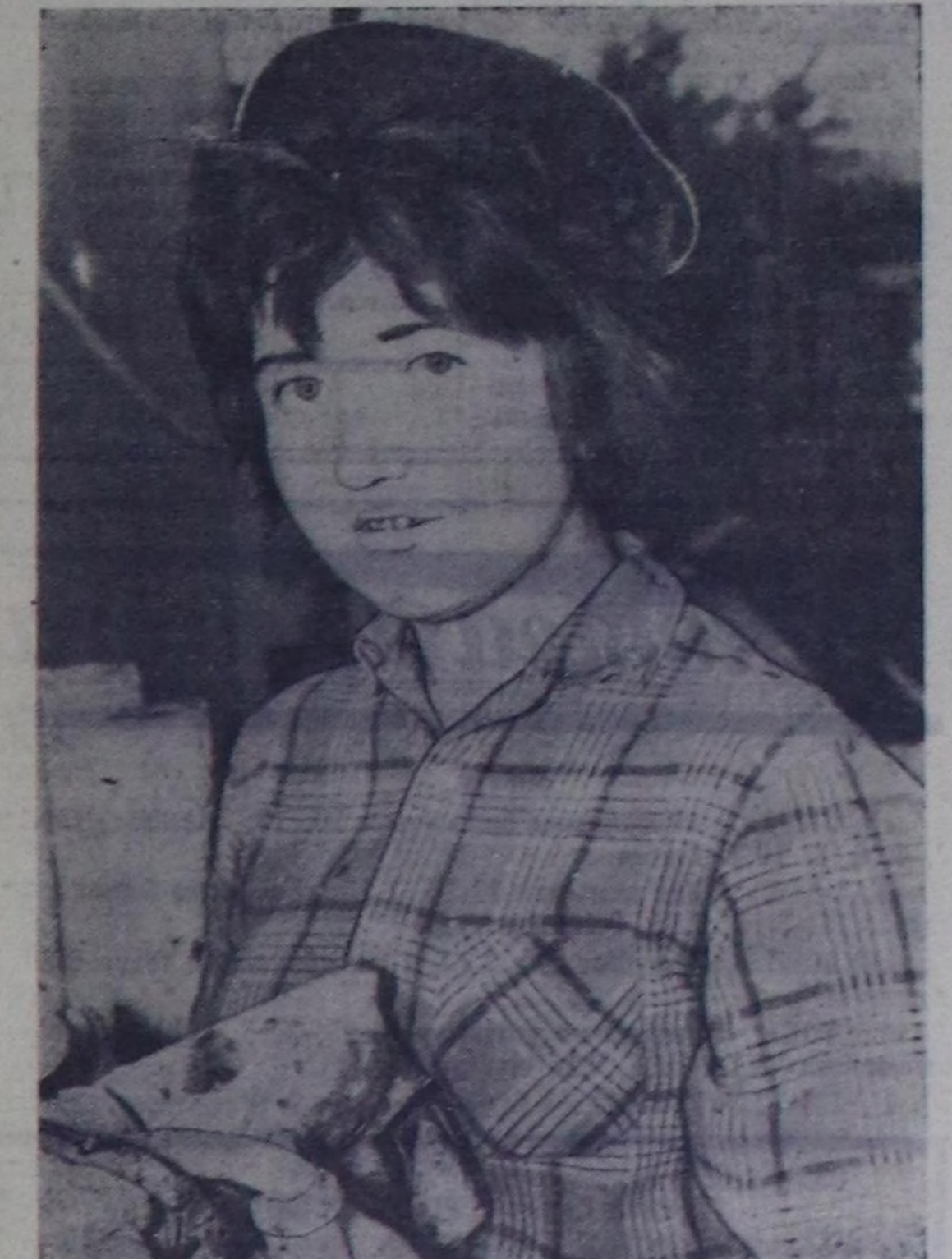
Муракчы, шалыч тудугчуларнын хүрээледи өскөн. Эвөө даргазы, анык тудугчу эш Донтан Шактар хүн норманын 130 — 140 хуу күөсүдип турар. Эш Чынчиг бүгү назынында чүгө тудуг ажылы кылдып келген. Оң кылган ажылы шынарлыг, чүвени чогуур норма хемчээлинден ажыр кылдырын кызмдар. Ол одаар иш кака-анда хемчээлин ажыр кылдыр-шаан, кырлап тургаш тургузар. Ажыл шагы барымдаалааш, кажан хүн ашканада ажылды ам кээп төндүрер. Анык тудугчу эш Шыршин тудугга 10 чыл ажылдап, берген даалга бүрүзүн дидангыр күөсүдип турар. Ол ыкшап анык тудугчу эш Күрүжөп, хоочун чаа-ныкчы эш Кавааны болгаш оон-даа өскелерин үлөгөргөн ажылы хөйү көргүзүп болур.

Кызыл туктуг тудугжу бригаданы тудуг талазы-биле билим-мелерден, коочун шактыр, коммунист эш Нам-оол ууртук турар. Ол бөдүңү күш-ажыл, стажыңдык бекен хуузуң чүгө тудуг ажылына эрттерген. Эш Нам-оол десатник болгаш бригадир хуууузегиңиң катат күөсүдип турар.

Тудугчулар хүнүңге уткуштур Нармынның тудугчулары күш-ажылга улам сорук кирип, боттары бедиктен социалисттик хүрээлелерин алгаш, оон-даа улуг чедикшинер дээш күженишкенин ажылдап турар. К. ЧАМЗРЫН.

МОЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА. Улан-Баторда Чойбалсан аттыг үлетпур комбинатынын амылданчыларынын чуртталга бажыңынары. СЭТА-ның фотохрониказы.

Бо анык кыс Роза Тулбаева Септеге-тудуг трезиниң Красноярск механизация эргеленден келген шукатуружударын комплекслиг механизация көргүзүр бригадасы-биле кады келген. Роза өске эштери-биле кады «Тыва тудуг» трестин шукатуружудары-биле ажылыны дүржүлгалын солчул, чаа шукатура аппаратынын ажылы одага тамшытыр турар. ЧУРУКТА: Р. Тулбаева. Фото А. СОКУРОВА.

Антикоммунизмдин хоозураашкыны

Англ коммунистер бир катан Игеридан чагаа алганнар. Ол бичиң чурттуң хамаатымы ук чагаада мынча деп бижээн: «марксизм кайы хире көргүчү болгаш чартыкчылыг дээр дугайында хоозун чүчүрүшкүнүнүн империалисттик пропагандалың бижээнин ай санында номчуп тур мен. Силерин империалисттер хүн бүрүдө нүгүдөң турар-дыр. Чөптү болгаш шыныг чорук силерниң талаларда дээрин билди мен».

Бүгү чурттарын болгаш динтерин хой миллион күш-ажыкчы кижилери бистин дайнышкынын өң-биле марксизм-ленинниң партияларын амыдыралдын шынынын, төгүңү шыныг чорунуң өзүгү камгалачылары деп көрүп, санап турарлар. Ажылчы чоннарын караанга көздүрүл-ле делегейге болган болгаш болуп турар кайгамчык улуг чаар-тылгалар болза марксизм-ленинниң партияларын чагай ажыл-чорудулганын түндөлдү дээрин күш-ажыкчы бөдүңү кижилери бүүрүп биле берген. Коммунизм амыг үеле материалдыг улуг күш кылдыр хууланган. Социализмдин делегей системаны оон дайныч тугунун даанга чыл келген тудум-на өзүп, быжыгып турар. Нияталаа хөгжүдөгөніне социализмдин системанын садыра өскөн. Коммунист болгаш национал хосталгалыг шимчээшкенин чалгып улам бедик көдүрүлгөн. Чаа амыдыралдык херекти америк дилте база чырып берген — маадрың Куба социалисттик ниятледеп тургузуу турар.

Делегейде революстуг ханы чорудулгалар империалисттерин ижөөлдө калчаараашкыны үндүрүп турар. Империалист хараачылар төгүңүн дугун дедир илдер ордандышканын, социализмдин чуртталганын, хамыктын мурунда Совет Эвилелин чепсегит хол-биле ууткаарын

күзөөнөр ийи, ону чедип аларын олар чангыс өзөс улаа ордандышканыр. Мындг болза-да, үе ам план-дакмы ыкшап өзөс, а чартыгтанна болга! Бистин шимчээшкенин дийниң аргазы-биле доктадып болуруна ынаажы империализм амыг үеле окутуңа, чүгө дөргө да-уын болза бүгү капиталисттик тургузуу бүрүн хөжүрдүг кылдыр кыжанып турар деп, Н. С. Хрушев СЭКП ТН-ның июнь Пленумунга чугаалаан.

Чепсегит халдаашкыны-биле-даа, экономиктиг бүзөөлөшкөн-биле-даа социализм чычча шавар шиңөө чок апарган делегей реакциямы ам кол ынаажыны бөдүңү «тролн адынга» — реаксылыг идеологияныга идегеп, антикоммунизмге, ууру-ланымчык ийи мировоззренелериниң тайбың кожа-келбөз догунаарын пропагандаларына хой күженишкенин мөөңшөп агелээн. Сөөлү чыдарда буржуаз чаа-чаа «теориялар» чаашкын соонда мөөңүлөр ыкшап тыгып кээп турар, ыччаарга ол хоозун теорияларын олар чангыс сорулгалы — ол дөргө, капиталисттик тургузууну мактары болгаш коммунизмни бактары болуп турар.

«Империалисттик чурттарын чамгырчык бөдүктөри социализмге ууру демиселдин өске-даа хевирлеринден ойталаван болгаш кол ынаажыны социализмге күртөлөгө замаарыштыр идеология үргөзүлгөніне, буржастар бойлаан антикоммунизмге улаандырып турар апарган. Антикоммунизмдин тугунун ала-биле империалисттер социалисттик системаны чурттарын дорамчылай көрүүнүн экономиктиг болгаш политиктиг үлөгүдүн кылдып, чепсегеленишкенин өңдөр бүүдүрүн камгалачыны-биле өскөдүп турар. «Идеаларын дайымын» социалисттик чурттарже шал-

чидерин бүгү-ле аргалар-биле олар ордандышканыр» деп, СЭКП ТН-ның июнь Пленумунун доктаалында онза-дан демдеглээн.

Реаксылыг «идея дайымы» канды арга-биле баа канчаар чоруду турарын Нью-Йорк университетинин философия кафедрасын уурутукчу Сидней Хукстун бижмелери дугайыг көргүзүп турар. «Коммунизм дугайында информацияны чүгө Барның күчтүн пропаганда машиналары ажылдап кылган» турар ууруду деп империализмдин ол дайнызыр камгалачымы бижээн. Мындыг машиналар ак чүвени кара кылдыр көргүзүп, социализмдин делегей системанын дугайында, коммунизмдин шимчээшкени дугайында шыныг чорукту өгөдөр хажжидер дээрин океан ыгында ол идеолог билер-лаа болза «Шынын бомбаны чаалып кай аан» деп чөңгөлөң-биле чугаалап турар.

Иччаажак, буктар чече-даа ордандашса, төгүңүн хоюгуларын олар кажан-даа чыгырып ал шыла-вастар. Оларнын терминологиязын ажылаашканын, «шынын бомбаны» шаг-ла-ла чакта берген деп ам чугаалап болур. Шынын чорук болгаш шыны — марксизм-ленинизмдин талазында. Капиталисттик тургузуу буступ дүжүп, күш-ажыды, Тайбынын, Хосталгалы, бугу улустарнын Лен. Ажыл-дуналышкы өзүзү болгаш Аскерин ертемчей кырынга багытлаан коммунизм тилеп турар — кайгамчык улуг төгүңүгү өргөдөгөн үезич-дө кичи төрөлгөң чурттап турар-дыр.

Капитализмдин «катан төртүтүңгениниң» чаржынчыг теориязы

Империализмдин идея талазы-биле чүчүрүкчүлүгү антикоммунисттик (коммунизмге дугу) калчаарааш-

кына чалгынын алгаш төгүңүң фактыларын өгөдөр хажжидер, өлөөн каш он чылдар бурунгар Карл Маркстың сойгалп илереткени ол мезгилде амгы үеңиң капитализмдин чогуу-на дүшпөс апарган деп хоозун бадыткап турарлар. Төгүңү болза коммунизмдин талазыне өзөс, а өске ниятледе — «чаа капитализмге» улаанышкында бар чоруду деп бүүдүлүк философ Артур Шлейергер бөдүңү бир чүчүлүгө чүчүрүп бижээн.

Буржуаз идеологиянын номчугаштарында ыңдыг капитализмдин өң-пө депшилелги ниятледе, «төгүгү оруунуң ужуңга четкен көгүдөлү болгаш нияти болгаш чангыс ай майык» кылдыр мактап көргүзүр ордандышканыр. Антикоммунизмдин калчалдыг өскөдүкчүлүгү У. Ростоунун, С. Липсеттин, Д. Белдин болгаш өскелериниң даа бадыткаанын өзүгээр алдыр, ол хевир-майык дараалыда элементтерин; улустур бүдүрүлгөнін хөгжүдөгөн, хоорайларын башкарыкчы ролон, иштиги чангыс ай салдыгы, күш-ажыды специализациянын бедик чадаан, нияти өрөөдөлгөнін тодогарың системанын, чамдык нияти идеалдарын, ыдыгы «чедикшинериниң дингөөдү алдыр күзөлдөргөн» кижилер мөдөлине негээрээшкенин бөдүңү хулаа турду турар. А херек кырында ол хоозун чүчүрүшкүнүнүң мөдөш бөдүңү кижилерге өкя билдингир дээрин маана немеп кага чоруду.

«Чаа капитализмдин» ол хевир-майык коммунизмге уду улаанышкынын чөдө илден. Бүүдүргө харылааларын садыраңа хамаарышкан бүү-ле чүдөлөр «чангыс ай индустриалдыг ниятледе» чүчүрүкчүлүгү боттарынын теорияны өгөдөрүн кирбөөнөр. Капитализм болгаш социализмдин аразында социал-аңгы талазы-биле бот-

тут ылагаларын тодогарылаан чүдөлөр олар демги хевир-майында өң-биле ушуп калканыр. Буржуаз идеология ниятледеп тургузуу бүдүрүлгөнін чепсег-херекселеринге өңүчүн хевирлеринден, социал тургузууну бойдуудан харылаашкынаарга чонка көргүзүп турарлар.

Амгы үеңиң бүүдүрүгө чорудулаанын даштыгы хевирлеринге кол кичээлгөйиң «чангыс ай индустриалдыг ниятледе» теориясында улаандырган. Аңгының эштеп чөк кады-дошкун чөрдөдөлөрүн, хамыктын мурунда пролетариаттың болгаш монополизити буржуазиянын аразында өштөп чок шыныг демиселди кошкандыр, капиталисттик тургузууну мөдүчүчү, хан сорукту мөдүчү кижилер дээш ону ыччаар кылдып турарлар.

